

Nieuwsbrief

Stedenband

Leiden

-

Toruń

2009 nummer 2, december

De estafette

Ook dit jaar ging een bus vol 'Leidenaars' op bezoek in Toruń. Stadgenoten wilden de Leidse zusterstad zien, en kennismaken met de Poolse cultuur en Poolse mensen. Dit jaar was de reis een beetje anders!

Ook een andere groep wilde Toruń bezoeken, maar dan wel op hun eigen manier. Hardlopend! Dat kwam zo. Vorig jaar werd in Leiden en in Toruń het twintigjarige bestaan van de stedenband gevierd. Er waren allerlei activiteiten in beide steden. Zo gebeurde het dat in Leiden de finish plaatsvond van een loop vanaf de Poolse ambassade in Den Haag naar het stadhuis in de Breestraat.

Deze run naar Leiden beviel de hardlopers zo goed, dat een van de renners opmerkte: "volgend jaar lopen we naar Toruń". Deze opmerking, als grapje bedoeld, viel in vruchtbare aarde. Vanaf die tijd werd er serieus nagedacht over de mogelijkheid een estafette van Leiden naar de zusterstad Toruń te lopen. Met behulp van een draaiboek van de bekende Roparun werd bekeken of het lopen naar Toruń mogelijk was. Toen dat zo bleek te zijn, was een beslissing snel genomen: Wij Gaan!!!

De twee jongste Toruń-bezoekers ontdekken de stad (foto: Roland Mulders)

Dat "Wij Gaan" betekende heel veel denkwerk en heel veel organiseren. Praten, telefoneren en informeren. Hoe lopen we, hoe zijn de wegen, wat kunnen we onderweg verwachten.

Schuilen voor de regen. Dat komt niet vaak voor tijdens een bezoek aan Toruń (foto: Els Koeneman)

Vijftien mensen zouden dag en nacht lopen, in niet te voorspellen weersomstandigheden. Er moest gezorgd worden voor vervoer, onderdak en voeding. Er waren artsen nodig, masseurs en chauffeurs, en mensen voor de catering.

Dit alles kostte veel geld. Er werd gehoopt op veel sponsors, en dat is gelukt.

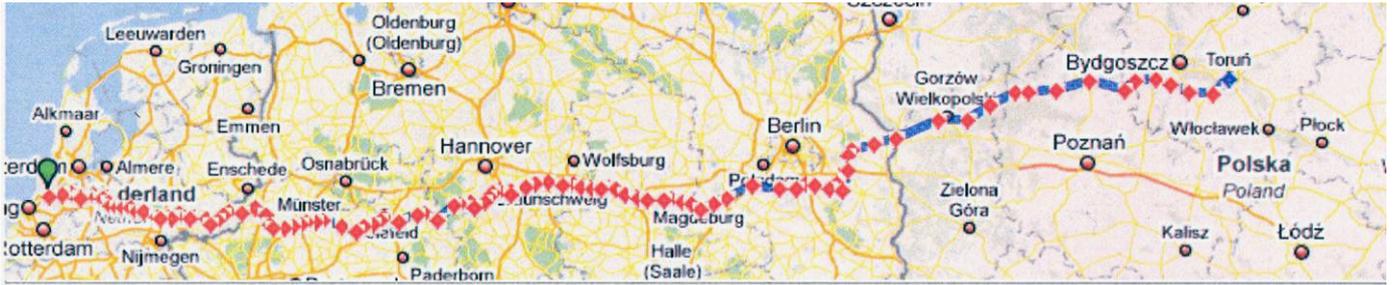
Door de sportieve prestaties van de vijftien hardlopers (loopsters), de zes fietsers, en de begeleiding van een vijftientigtal mensen is het gelukt op de geplande woensdag in Toruń aan te komen. Daar werd de groep verdiend gehuldigd en werd er gefeest. Zonder blessures had men de tocht volbracht. Elders in deze nieuwsbrief geven twee bijdragen inkiijkjes in de belevenissen van deelnemers en organisatoren.

Greet Dusseldorp

De redactie wenst haar lezers een plezierig uurtje met het lezen van deze nieuwsbrief en een gelukkig nieuw jaar, waarin de verbondenheid met Toruń als vanouds iets extra's aan dat geluk zal toevoegen.

Estafeteloop Leiden – Toruń 'To run to Toruń'

17 tot en met 21 oktober 2009

Graag schrijf ik een stukje over de ervaringen van onze estafette-hardlooptocht naar Toruń. Eigenlijk kan ik daar heel kort over zijn. Het was in een woord GEWELDIG!

Op zaterdag 17 oktober 's ochtends om 10.00 uur vertrokken we met totaal 42 personen uit Leiden om 5 dagen later op woensdag 21 oktober in het mooie Toruń in Polen aan te komen.

De organisatie van de estafette was dat er altijd een groep van 5 lopers om de beurt 3 kilometer liepen tot ze totaal 60 kilometer hadden afgelegd (ieder 12 kilometer). Op elk 60 kilometerpunt stond de volgende groep te wachten om het symbolische stokje (de GPS) over te nemen en de volgende etappe van 60 kilometer af te leggen.

Elk loopteam (busje) bestond uit 1 chauffeur, 2 fietsers, 1 masseur, 1 arts en natuurlijk 5 of 6 lopers.

Door Roel Beck, een fietser, was ik gevraagd mee te doen. Het leek mij een grenzeloze ervaring en ik was direct enthousiast. Ze zochten nog een paar lopers en mijn loopmaatje Bets had er ook wel zin in. Na veel trainen en een aantal vergaderingen waarin wij de andere deelnemers leerden kennen, begonnen wij met veel enthousiasme aan de loop.

We hadden elkaar een aantal keer gezien, maar dan ineens 5 dagen onder verschillende omstandigheden met elkaar doorbrengen, hoe zou dat zijn? Wij waren de 2de groep lopers en onze eerste etappe begon om 15.00 uur net voorbij Utrecht.

Colofon

Redactie: Joep Creyghton, Greet Dusseldorp,
Aggie van der Hoek, Gerard Telkamp
Opmaak: Aggie van der Hoek

Stedenbandwerkgroep Leiden - Toruń

Voorzitter: Dirk Jan Binnendijk
Tel: 071-5416564; E-mail: djbinnendijk@xs4all.nl
Secretaris: Carel van Ingen
E-mail: cenrvaningen@casema.nl
Contactpersoon gemeente Leiden: Muriël Bosman
Tel: 071-5165030
Postbus 9100, 2300 PC Leiden
E-mail: m.bosman@leiden.nl

Website: <http://go.to/stedenband>
Leiden, december 2009

In ons midden hadden wij een loper die zeker net zo goed gitaar kon spelen als lopen. Voordat de spieren waren opgewarmd, waren de stembanden al getraind. Kortom, de sfeer zat er goed in en wij begonnen om 15.00 uur met een zonnetje onze eerste etappe.

Genietend van de Utrechtse heuvelrug, de mooie heide bij Arnhem en de ondergaande zon tikten wij even voor 20.00 uur groep 3 aan.

In Duitsland was bij een voetbalcomplex ons eerste kamp. Wij waren er eerder dan de oude NZH bus, dus eerst maar douchen. In ons busje zaten 7 mannen en 2 vrouwen. Dan sta je in een kleedkamer met douche en wat doe je dan. Nou ja, in de sauna zie je elkaar ook naakt en om nu al niet te douchen, daar knap je ook niet van op.

Eten, een massage en met matjes in de kleedkamer op de vloer slapen.

Onze tweede etappe begon om 6.00 uur 's morgens. Werelds om de dag in te rennen. Het vroom wel, maar als loper krijg je het snel warm. De fietsers hadden het veel zwaarder. Die fietsten met een gemiddelde snelheid van 12 kilometer per uur. Daar word je niet warm van.

Ik zal niet alle etappes beschrijven, maar het midden in de nacht lopen met een navigerende fietser voor je en achter of naast je een fietser die je door de kilometers heen coachte, dat was uniek. Het zoeken naar een slaapplek, een plek om je matje uit te rollen, het toiletteren in de natuur. Het hoorde er allemaal bij.

Vanaf de Poolse grens liepen er Polen met ons mee en hadden wij politiebegeleiding. De meeste Polen van de groep waar wij mee liepen, hadden een lager tempo dan de lopers van onze groep. Na even geschakeld te hebben werd er in een lager tempo, maar gezellig kletsend en zingend doorgelopen.

De laatste kilometer liepen wij met alle Poolse lopers en heel team 2. De bus van de NZH stond er ook en het was een bijzondere en ook emotionele ervaring dat wij het volbracht hadden. Deze ervaring zal mij altijd bij blijven.

Vervolg op pagina 3

Vervolg van pagina 2

Voor de gein zei ik wel eens dat ik mee ging doen aan een geheel verzorgde (hardloop) voetreis naar Polen. Het gekke is, zo heb ik het toch ook wel ervaren. Een team van 26 mannen en vrouwen was 5 dagen in de weer om ons lopers het lopen mogelijk te maken. De kokers, die telkens hongerige monden te vullen hadden.

De chauffeurs, die 100% moesten opletten en ons manoeuvreerden door steden, berg en dal. De masseurs, die de spiertjes soepel hielden. De fietsers, die zo'n beetje 400 kilometer in de benen en blaren op de billen hadden. De webmaster, die ervoor zorgde dat het thuisfront ons kon volgen. De artsen, die lekker meedanstten tijdens de warming up en gelukkig geen

pleisters hoefden te plakken (behalve op de vinger tussen de deur). Ruud, die de hele route had uitgezet tot op de meter nauwkeurig, ongelooflijk. En last but not least onze Carel, die de organisatie op zich genomen had en overal voor gebeld werd en weer wat kon gaan regelen.

Bij deze wil ik iedereen bedanken voor het werk om deze monsterroute tocht mogelijk te maken!

Heel veel sportieve groeten van Bets en Miranda.

Miranda Kerkvliet

Tam Tam levert muzikale bijdrage in Toruń

Het Leidse Tam Tam koor tijdens hun optreden in Toruń (foto: Roland Mulders)

De grenzenloze klus is geklaard

Dit artikeltje van de hand van de twee hoofdorganisatoren geeft een indruk van de vele aspecten en dimensies van de in oktober gehouden sponsorloop TO RUN TO TORUN.

Op dinsdagochtend, bij het passeren van de Poolse grens (geen grenscontrole!) kregen de Leidse lopers gezelschap van een team uit Toruń en een Poolse politieauto met zwaailicht. In eendrachtige samenwerking werd richting Toruń gelopen. Ondanks de soms gebrekkige communicatie ontstond er een sfeer van vriendschap.

De lopers en fietsers werden vanaf de velden regelmatig gadeslagen door groepen reeën die hun grote bruine ogen niet konden geloven. Dat was ook het geval bij de vele mensen aan wie de deelnemers tijdens de loop moesten uitleggen dat we toch echt aan een klus van 1200 km vanuit Leiden in Nederland naar Toruń bezig waren.

Tijdens de loop door Nederland, Duitsland en Polen verleende ook het weer medewerking. Op een enkel spatje na is het droog gebleven. 's Nachts vroom het licht. Dit leidde soms tot gladde wegen, maar ongelukken bleven uit. Overdag liet de zon zich regelmatig zien op basiskamp en looproute.

Het gebrek aan goede (nacht)rust maakte de estafette extra zwaar. Op papier was er tussen twee loopbeurten van 5 uur telkens 10 uur rust. Door noodzakelijke verplaatsingen, masseren, eten en vertragingen bleef daar in de praktijk maar 3-4 uur rust van over. Geslapen werd in kleedkamers van voetbalclubs en sporthallen, de grote bus, campers en een enkele maal tenten. Tweemaal moest een hotel midden in de nacht voor een paar uur uitkomst bieden.

Naarmate Toruń dichterbij kwam, ontstond er een uitbundige en emotionele sfeer in de ploeg. Nog even en dan zou 'het onmogelijke' voltooid zijn. Voorafgegaan door een politieauto en gevolgd door de grote bus

trokken lopers en fietsers op woensdag 21 oktober om 17.30 uur over de lange brug over de Wisła (Weichsel) het centrum van Toruń binnen. Toen we aankwamen bij het standbeeld van Copernicus naast het Oude Raadhuis, was het doel definitief bereikt. Een locoburgemeester heette ons welkom, omdat burgemeester Zaleski zich in de Amerikaanse zusterstad Philadelphia bevond. Onder de toeschouwers bevond zich ook de bezoekersgroep uit Leiden die eerder die dag per bus was gearriveerd. Het TamTam koor deelde slingers uit aan de Leidse helden.

Het goede doel en het verblijf

Na aankomst werd een cheque van € 12.000,- overhandigd aan het Blijf van mijn Lijf huis 'AZYL'. Donderdagochtend werd ook een bezoek gebracht aan AZYL. We kregen een goede indruk van de toewijding en deskundigheid waarmee zowel vrouwen als kinderen met beperkte middelen worden opgevangen.

Het team was tot zaterdagavond in Toruń. De prachtige stad werd bezichtigd en ook de vaak in keldergewelven gesitueerde horeca kreeg de nodige aandacht. Donderdagmiddag werd (in lijn met de geleverde sportieve prestatie) tijdens een officiële receptie een fiets overhandigd aan loco-burgemeester Fiderewicz, om te dienen als eerste Toruńse dienstfiets! Vrijdag werd een optreden bijgewoond van de Leidse saxofonist Pieter de Mast met jazzpianist Bogdan Holownia. Daarna zorgde loper Jurjen Oostenveld met energieke zang en gitaarspel voor een geweldig feest in het Poortgebouw, het stedenbandcentrum in Toruń.

Carel van Ingen en Dirk Jan Binnendijk

Huldiging van de estafettelopers voor het stadhuis in Toruń. (foto: Jan Oldenburger)

Prijсреis of reisprijs naar Toruń

Als inwoner van Leiden wil ik graag meer weten van mijn stad. Die blijkt ook buitenlandse betrekkingen te hebben. Zo bracht ik dit jaar op Monumentendag een bezoek aan het stadhuis en daar trok de kraam van de Stichting Stedenband Leiden-Toruń mijn aandacht.

Ooit had ik gelezen dat Leiden een culturele uitwisseling met Toruń had. Aangezien mijn vriendin uit Duitsland komt en zij ook Pools spreekt, namen wij het quizformulier mee. Met haar hulp en ook op basis van mijn eigen kennis heb ik antwoorden op de quizvragen gevonden. Die antwoorden heb ik vervolgens ingestuurd.

Onverwacht ontving ik een E-mail die een verrassende mededeling bevatte, namelijk dat ik winnaar van de quiz was geworden door een gelukkige greep van wethouder Jan-Jaap de Haan. Hierdoor was ik natuurlijk aangenaam verrast.

Na een lange busreis bereikten wij Toruń uiteindelijk in alle vroegte op woensdag 21 oktober 2009, waar wij een in mijn ogen overheerlijk Pools ontbijt kregen aangeboden. De dagen erna hebben de Poolse specialiteiten *pierogi* en *pierniki* mij goed gesmaakt.

Tijdens deze dagen verbleef ik in de kleinste slaapkamer van het Podmurna-gebouw. Van hieruit had

ik prachtig uitzicht op de Wisła, de langste rivier van Polen. Veel indruk hebben de monumenten in Toruń (kerken, stadhuis en musea) op mij gemaakt. Daarnaast vond ik de excursie naar Ciechocinek en Nieszawy erg interessant. Bovendien heb ik kennism gemaakt met vele Polen en heb ik hun gastvrijheid gewaardeerd.

Afsluitend heb ik de Stedenband Leiden-Toruń als een goed initiatief ervaren en ik hoop dat deze nog veel mag betekenen in de culturele uitwisseling en tot opbouw van beide steden. Bovendien heb ik leuk contact en goede gesprekken gehad met zowel de bestuursleden als de overige reisgenoten.

Mijn vriendin Jana heeft al eens eerder Toruń bezocht. Ik heb intussen besloten nogmaals deze mooie Poolse stad te bezoeken, maar dan gezamenlijk, zodat het voor ons beiden een weerzien wordt.

Jan Pieter in 't Veld

Binnenplaats stadhuis met bezoekers uit Leiden (foto: Eef Plugge)

Toruń 2009: kroniek van verrassende ontmoetingen

Dit jaar ben ik met mijn twee kinderen, Bram (12) en Pien (9), met de herfstreis naar Toruń geweest. Het is voor mij de tweede keer dat ik deze mooie verrassende stad bezocht. Twee jaar hiervoor (in 2007) ben ik met Bram geweest. Ik was toen zo onder de indruk en enthousiast, dat ik op de vraag om de werkgroep van de Stichting Stedenband Leiden-Toruń te versterken, geen nee kon zeggen.

Ik heb mij afgelopen jaren sterk gemaakt voor een klein aantal onderdelen van de uitwisseling. Voor mij was een hoogtepunt dat ik in september 2008 pianist Bogdan Holownia (inmiddels een goede vriend met wie ik menig nachtelijke e-mail uitwissel) naar Leiden mocht halen voor een concert in het kader van 20 jaar stedenband Leiden-Toruń.

Bogdan is een gepassioneerde kerel, die vooral voor de muziek leeft en dus ook verstrooid kan zijn. In september 2008 was het daardoor tot het moment dat we elkaar op Schiphol omarmden, nog steeds onzeker of hij echt zou optreden.

Bogdans verblijf hier werd een groot succes. Toen ik vertelde dat we niet zoveel konden betalen, zei hij dat hij sinds jaren niet zo'n mooie vakantie had gehad in het prachtige en toen ook nog zonnige Leiden. Bij mij thuis herleefde onze net gestemde piano helemaal. Onze Pien mocht met Bogdan de eerste jazz-ritmes spelen, waaraan Bogdan zijn prachtige variaties toevoegde. Het concert in de Tuinzaal van de Leidse Burcht was geslaagd. Wie erbij was, raakte onder de indruk. Dat gold ook mijn pianolerares Ina van Rijnberk-Mondeel, die op en top Chopin-minded is (zij zelf speelde Chopin in het Stadhuis tijdens de viering van 20 jaar stedenband). In de zaal zat klarinettist en dwarsfluitist Pieter de Mast. Na overleg en samenspel werd later die week duidelijk: deze mensen kunnen en moeten samen meer gaan doen. Dit leidde tot het concert van Bogdan en Pieter op 23 oktober 2009 in Toruń in Dwór Artusa.

Vakantie en toch naar school (foto: Roland Mulders)

Vakantie en toch naar school

In juni, toen de gasten van de Poolse stedenband vanuit Toruń in Leiden waren, bezochten Pien en ik het concert van het studentenkoor Balkany Spiewają in het Volkshuis aan de Apothekersdijk. Ik had samen met Jagna voorbereidende werkzaamheden verricht voor het optreden van deze spectaculaire zangformatie.

Zo zaten we samen met ene Dorota en haar dochtertje Agata op de eerste rij: "Als jullie in oktober komen, moet je het even laten weten, want dan kunnen we iets samen doen". We schreven elkaars mailadres op en namen afscheid.

Twee weken voor de oktoberreis nam ik contact met Dorota op en ja hoor, ze ging het een en ander organiseren.

Toen we in Toruń waren aangekomen, vertelde ze dat Pien en Bram met Agata mee naar school mochten en dat ze lessen muziek en Engels mochten volgen. Voor het bezoek waren ook Teun de Mast (9) en zijn moeder Elise bij ons groepje gevoegd. Bij de school aangekomen riep Bram naar me: 'ik ben hier al eerder geweest!!!'. Als een goede vader denk je dan: 'ja hoor' en 'het zal wel'. Maar inderdaad, het bleek dat Bram bij ons vorige bezoek met kinderen van de Leidse muziekschool met Wim de Ru mee was geweest naar die school, terwijl ik toen een ander programma had bij een voor Bram 'saai' architectenbureau.

Nadat we kennis hadden gemaakt met de lerares Engels, lieten we onze kinderen achter in de klas met drukke kinderen. Later bleek dat de leerkracht zich al aardig had verdiept in Nederland en dat de kinderen een soort rollenspel hebben gedaan. De Nederlandse vlag fier wapperend op het bord getekend. Deze school is eigenlijk een standaard basisschool, maar de leerlingen krijgen per week zes uur muziekles en ze kunnen dan via een gymnasium doorstromen naar een conservatorium. Later hoorde ik dat ook Bogdan op deze school zijn opleiding heeft gedaan.

Toen we de school verlieten, maakten we nog kennis met de componiste van de school, Magdalena Cynk. Naast componeren, dirigeert zij en speelt ze carillon. Zij gaat in de zomertijd met een vrachtwagen met een mobiel carillon het land door om Toruń als culturele hoofdstad in 2016 te promoten, maar ze gaat ook internationaal. U begrijpt het al .... zal het nog gaan gebeuren dat tijdens een volgend bezoek van de groep uit Toruń elke dag het carillon van het stadhuis wordt bespeeld door Magdalena Cynk? Ook heb ik nog een kort overleg gehad met de directeur van de school over de vraag of er banden kunnen worden aangehaald met een Leidse school.

Pierniki

Uiteraard mocht het bakken van de traditionele Toruńse koeken niet op het bezoeken menu ontbreken. Samen met Agata en Teun werden de peperkoeken gebakken. Vol overtuiging beloofde ons kwartet met de hand op het hart niets, maar dan ook niets van het recept te zullen prijsgeven. We konden aansluiten bij een Engels-Poolse uitwisselingsgroep die in het Engels werd begeleid door de hoofdkoekenbakker.

Peperkoeken bakken (foto: Roland Mulders)

Het jazzconcert, de ontmoeting

Gewapend met het password 'Jagna' (de coördinator van de stedenband in Toruń) togen wij naar de mooie zaal van Dwór Artusa. Voor Bram en mij geen onbekende zaal, twee jaar geleden gaf het 15-tallige jeugdkoor van de Leidse muziekschool onder leiding van Wim de Ru hier samen met een groot koor uit Toruń een prachtig concert.

De zaal was nu weer goed gevuld en de klanken waren hartverwarmend. Heerlijk om Pieter en Bogdan met zijn trio zo aangenaam door hun muziek te horen gaan, elkaar aanvullend om elkaar ook solo-end de juiste plek te geven.

Daarna kondigde Bogdan een zangeres aan, een zekere Magdalena en ik verstond ook nog iets als 'Amsterdam'. Het schoot ineens door mijn hoofd....het zal toch niet, maar jawel daar stond zij....

In januari 2009 ontving de stedenband een mailtje uit Toruń met de vraag of wij een Poolse jongedame konden helpen, die in Amsterdam aan het conservatorium jazz-zang studeert. "De zangeres moet veel werken om geld te verdienen en kan niet genoeg tijd besteden aan haar studie aan het conservatorium, en haar verblijf in Amsterdam is zo goed als zinloos. Kunnen jullie helpen om voor haar een beurs te verkrijgen?" Een lastige vraag, die eigenlijk niet bij een organisatie van een stedenband thuishoort.

Toen ik de mail nader las, bleek dat deze Magdalena eerder een CD met Bogdan had opgenomen. Vanuit mijn overtuiging: 'de vrienden van mijn vrienden zijn ook mijn vrienden', heb ik contact opgenomen en later Magdalena, samen met mijn vriend Oswald en zijn van origine Poolse echtgenote Edyta, opgezocht. Toen bleek nogmaals dat deze Magdalena Gołębiowska een tijd geleden met Bogdan een mooie CD had opgenomen.

Maar in Amsterdam zat ze in een vicieuze cirkel. Om haar studie te bekostigen werkte ze in een restaurant in de keuken, verdiende weinig, had door dit alles weer weinig tijd voor haar studie. Ook was het zingen in een band eigenlijk niet mogelijk, want dat is niet op vaste dagen, dus zou ze daarmee haar bijbaantje verliezen. Er leek maar één oplossing is: probeer een vast woonadres in Amsterdam te krijgen en zodoende een studiebeurs te krijgen. Ik heb hier en daar nog wat geïnformeerd, maar steeds loop je op hetzelfde vast. Daarna was er geen contact meer....

....en daar staat zij nu en gaat zingen, de songs van de CD die ik zeker eens in de twee weken in de auto draai met het mooie toucher van Bogdan en haar zuivere stem. Gelukkig gaat het nu een stuk beter met haar, haar officiële woonadres in Amsterdam is geregeld, ze heeft een beurs, al moet ze nog bijverdienen.

Leiden, trots van Neerlands steden

Ik had nog een verzoek aan Bogdan, of het mogelijk was het volkslied van Leiden (van Heruer en Filemon) te arrangeren, zoals hij dat tijdens zijn verblijf in Leiden in mijn huiskamer heeft gespeeld? Het vinden van de bladmuziek was een lastige opgave (van de gemeentelijke site verdwenen, in het programmaboekje van de 3-Octobervereniging zo goed als niet leesbaar, maar 'Hey Roland, can you sing it through the telephone?' heeft uiteindelijk de basis gevormd voor Bogdans variaties. De apotheose van de avond werd gevormd door deze variatie op Leidens hymne, waarvoor Bogdan bij het publiek de handen op elkaar kreeg (er is een filmpje met muziek bewaard gebleven). Het applaus leverde ons nog een fijngevoelig duet van Pieter en Bogdan op.

Pieter de Mast, Bogdan en Magdalena in Dwór Artusa in Toruń (foto: Roland Mulders)

Inmiddels is met Bogdan geregeld dat de opbrengst van de verkoop van de gezamenlijke CD in Nederland volledig naar Magdalena gaat. Op de reünie en ontmoetingsavond in Voorschoten van 14 november zijn al diverse CD's verkocht. Wie belangstelling heeft voor deze CD (7,50 euro): stuur daarvoor een mailtje naar: CD@mulders11.nl (ook voor andere CD's van Bogdan).

Roland Mulders

Kennismaking met de gezondheidszorg

Nog nagenietend van onze geslaagde estafetteloop konden we deze heerlijke dagen in Toruń ook kennismaken met enkele instellingen op het gebied van de gezondheidszorg.

Donderdagmorgen werden we opgehaald door onze gastvrouw Iza Bryndal, docente Engels aan de universiteit. Zij kent de medische wereld goed, omdat haar vader neuroloog is en haar oom tandarts. Beiden zijn al ruim boven de pensioenleeftijd, maar nog erg actief in medische kringen en in de Stedenband in Toruń.

Als eerste bezochten we het gezondheidscentrum APL, een centrum waar enkele specialisten alleen poliklinisch werk doen, zonder EHBO. De medisch directeur heette ons welkom en leidde ons rond. Bij Oogheelkunde werd een onderzoek naar melanoom gedaan. Ze onderzoeken welke afwijkingen kwaadaardig kunnen worden en welke niet, zodat in dit laatste geval geen chirurgische behandeling nodig is. We bezochten ook een afdeling revalidatie. Die dag waren er geopereerde patiënten van Orthopedie en Chirurgie; de dag erna was er revalidatie voor patiënten hart- en vaatziekten. Na afloop dronken we gezellig koffie met pierniki.

Daarna gingen we naar het stadsziekenhuis, waar we gastvrij werden ontvangen door de vice-directeur, het hoofd verpleging en het hoofd fysiotherapie. Bij de koffie konden we allerlei vragen stellen.

We bezochten de afdelingen Oncologie/Hematologie, Cardiologie en Revalidatie. Wat betreft infrastructuur van de gebouwen zijn ze in Polen nog behoorlijk achter,

maar dat geldt niet voor de patiëntenzorg: ze gebruiken dezelfde Philips apparatuur als wij voor echo-onderzoek en voor dotterbehandeling. Natuurlijk wilde de directeur ook zijn nieuwe plannen voor nieuwbouw laten zien: ziekenhuiszorg 21ste eeuw! Onze zorg is veel massaler en consumptiever; dat is bij hen nog in opkomst. Geldstromen zijn er niet genoeg, maar de inhaalactie verloopt relatief snel.

Vrijdagnamiddag brachten we een bezoek aan huisarts Czachowski, die aan de VU en in Leiden een opleiding heeft gevolgd tot kindercardioloog, maar zijn specialisme kreeg daar geen kans. Hij ging in 1997 met een moderne huisartsenpraktijk, geschoeid op Nederlandse leest, van start, samen met een vrouwelijke collega. Hij vroeg ons vooral naar de veranderingen in de Nederlandse zorg die ook zij kunnen verwachten: alles moet geautomatiseerd worden en er komen veel vrouwelijke huisartsen, d.w.z. deeltijdbanen. Zij hebben steeds meer te maken met verslaving door drugs en alcohol en het probleem van allochtonen. Bij toekomstige contacten met de Stedenband kan wellicht de huisartsenopleiding Leiden veel voor deze huisarts betekenen.

Eric Prince, oud-huisarts

Ontmoetingsavond groot succes

Door de aanwezigheid van het merendeel van de ruim 40 betrokkenen bij de estafette Leiden-Toruń was op 14 november jl. het aantal bezoekers op de jaarlijkse ontmoetingsavond met 80 bijna het dubbele van normaal

Voor deze gelegenheid werd uitgeweken naar de Alettahof in Voorschoten. Werkgroeplid Frans Cornelisse is bestuurslid van dit buurtcentrum en runde met medewerking van enkele werkgroepleden op deze avond de bar. De estafetteloop kreeg ruime aandacht, onder andere dankzij een PowerPointpresentatie door 'tourarts' Eric Prince en de vertoning van foto's en videofilms.

foto: <http://www.leidentorun.nl>

Het TamTam koor uit Leiden-Noord, dat aan de busreis had deelgenomen, was in zijn geheel aanwezig. Ook diverse andere deelnemers aan de herfstreis haalden op deze avond herinneringen op aan een geslaagde uitwisseling.

Carel van Ingen

Meer foto's van de ontmoetingsavond, maar ook een verslag en foto's van de estafette kunt u vinden op onze website www.leidentorun.nl

Radio Maryja – Radio Maria

Tijdens het oktoberbezoek aan Toruń kwamen Greet Dusseldorp en ik op de druilerige zaterdagmiddag een groep demonstranten tegen bij het standbeeld van Copernicus. Borden waarop we “radio Maryja” herkenden, er stonden een priester, een non, en dames met baretten op. Een zeer conservatief katholieke demonstratie?

Greet vertelde me dat de baret een symbool is geworden van de Radio Maryja aanhangende vrouw in Polen. Bij nader inzien waren het wat vreemde priesters en nonnen. Duidelijk verkleed, met rode zoenen op de wangen en babypoppen in de armen. Op de borden stonden kreten die ik helaas niet kon lezen, maar het leek toch echt een anti-clerus demonstratie! Later zag ik de groep - onder politiebegeleiding - door de straten lopen en lang stilstaan en leuzen roepen bij het diocesaan bureau.

Eenmaal weer thuis werd ik nieuwsgierig naar Radio Maryja. Ik had gehoord dat er ook in Nederland een Radio Maria is, hoe zat dat nou?

Al snel was ik er achter dat het om twee verschillende organisaties gaat.

Radio Maria is in 1983 gestart als een lokaal radiostation in de buurt van Milaan, Italië, werd in 1987 nationaal en in de loop van de jaren '90 internationaal. Veel landen hebben een eigen tak van de zender, zoals sinds 2008 bijvoorbeeld in Nederland en Vlaanderen. Het is een (traditioneel) katholieke zender die als doel heeft te evangeliseren. De radiozenders worden gesteund door de Katholieke Kerk.

Radio Maryja is in 1991 opgericht in Toruń door de redemptorist Tadeusz Rydzyk. Ze profileert zich als patriotistisch en katholiek, maar wordt in binnen- en buitenland bekritiseerd omdat ze nationalistisch, antisemitisch, anticomunistisch, antihomo, antiabortus etc. is. De kritiek komt niet alleen van links, ook het Vaticaan zelf heeft de zender in 2006 gewaarschuwd en vindt dat de Poolse bisschoppen harder op moeten treden tegen Radio Maryja.

foto: Els Koeneman

De Poolse samenleving is op vele niveaus sterk verdeeld over de zender: de katholieke kerk zelf, de overheid, de mensen op straat. De zender en de demonstratie bevinden zich op de twee uitersten van de Vrije Meningsuiting, en dat is tegenwoordig allemaal mogelijk in ons Toruń...

Els Koeneman

Radio Maria is te beluisteren op de middengolf AM 675 of via www.radiomaria.nl
De Poolse omroep is te beluisteren via de satelliet Astra 1 KR of via <http://www.radiomaryja.pl/>

Bron: o.a. <http://en.wikipedia.org>

foto: Els Koeneman

Mr. H. (Bob) Lodder ontvangt Koos Huismanprijs

Tijdens de druk bezochte ontmoetingsavond op 14 november jl. reikte de voorzitter van de Stichting Stedenband Leiden-Toruń Dirk Jan Binnendijk de Koos Huismanprijs uit aan Bob Lodder.

Bob Lodder (van 1976 tot aan zijn pensionering in 1991 gemeentesecretaris van Leiden) heeft zich sinds 1981, toen hij een van de medeoprichters was van de stichting Regio Leiden Helpt Polen (RLHP), intensief beziggehouden met de zusterstad Toruń. In de jaren '80 organiseerde de stichting RLHP vele hulptransporten (vooral medicijnen en medische hulpmiddelen) die naar Toruń vertrokken. Vanaf 1988 was Bob als werkgroepslid ook betrokken bij de in dat jaar officieel ondertekende stedenband.

In 2005 was Bob hoofdredacteur van het boek *Leiden's Verre Vrienden*, dat de geschiedenis van de Leidse stedenbanden beschrijft. Het levendig geschreven hoofdstuk Toruń nam hij geheel voor eigen rekening.

Dirk Jan memoreerde dat de stedenband zeer heeft geprofiteerd van Bobs enorme sociale netwerk en van zijn grote juridische kennis en mensenkennis. Bob heeft zich in 2008 tijdens een maandelijks vergadering van de stedenbandwerkgroep waarvoor hij als gastheer optrad, op bijna 80-jarige leeftijd teruggetrokken als werkgroepslid, maar hij deelde mee altijd beschikbaar te blijven voor advies.

Bob Lodder (links) ontvangt de Koos Huismanprijs uit handen van Dirk Jan Binnendijk, voorzitter van de Stichting Stedenband Leiden-Toruń

De Koos Huismanprijs is vernoemd naar de in 1996 plotseling overleden koster van de Regenboogkerk (Merenwijk). Koos Huisman geldt als voorbeeld van de warme menselijke relaties tussen Leiden en Toruń. De prijs wordt uitgereikt aan personen die bijzondere verdiensten voor de stedenband hebben gehad. Zij bestaat uit een oorkonde en een typisch Pools geschenk.

Carel van Ingen

Een woord van dank van Magdalena Gołębiowska

First of all I would like to thank everybody who bought my CD "Sen". I would like to tell you how and why I came to the Netherlands. The time which I spent at the Frédéric Chopin Music Schools Complex in Warsaw was great, but I felt that was not enough. I was trained as a classical piano player and jazz was still a new experience for me. My teacher Bogdan Hołownia tried to convince me to leave Poland and to study jazz abroad. It was my dream to be a musician but I had to grow into the idea of leaving my country, family, and friends. Unfortunately making your dreams come true it's a difficult job. At last I sent documents to the Conservatorium van Amsterdam. Well, it's a great school, one of the best in Europe. My teacher is Eileen Fiss. In my opinion the most important are possibilities to play with people from all over the world. That mixture makes music very interesting.

During my holiday in Poland in October this year the idea was born to sing with Bogdan Hołownia and Pieter de Mast. Well I'm always ready to play with Bogdan. As I had expected that concert in Dwór Artusa in Toruń gave me a lot of pleasure. The atmosphere, great musicians, attentive audience ... I'm grateful that I could be a part of such a nice evening.

Magdalena signeert haar cd (foto: Marta Gołębiowska)

I would like to say that the meeting in Leiden / Voorschoten on 14 November gave me a lot of good energy. Your great response to my music let me keep thinking that I'm here not for nothing and the decision to start studying in Conservatorium van Amsterdam was the best I've ever made.

Magdalena Gołębiowska

Uitslag van de Toruń-quiz

In de vorige nieuwsbrief werden in een quiz 15 vragen aan de lezers voorgelegd over Toruń en over Polen in het algemeen. De inzender met de meeste goede antwoorden zou als beloning een keer gratis mee kunnen reizen met de herfstreis naar Toruń, met als extra een gratis verblijf in het Poortgebouw aan de Podmurna-straat in die stad.

Onder de twintig inzenders bleken maar liefst vijf personen te zijn die alle vragen op één na goed beantwoord hadden. Dat waren Hans de Wekker, Jana Knippert, Jan Pieter in 't Veld, P. van Duyn en Rob Binek. Wethouder Jan Jaap de Haan moest er dus aan te pas komen om de gelukkige winnaar aan te wijzen. De wethouder trok uit deze vijf de naam van Jan Pieter in 't Veld. Die is inderdaad met de laatste herfstreis mee geweest en hij heeft daar naar eigen zeggen erg van genoten. Nogmaals proficiat, Jan Pieter!

Welke vraag bleek de moeilijkste te zijn? Dat was de laatste vraag, waar niet minder dan 14 inzenders een verkeerd antwoord op gaven. En die vraag naar de juiste uitspraak van Toruń leek nog wel zo eenvoudig. Waarschijnlijk heeft het accent op de laatste letter van Toruń de meesten op een dwaalspoor gebracht. Maar dat accent zegt in dit geval niets over de klemtoon, maar wel over de uitspraak van de 'n': daar moet in de uitspraak nog een zachte 'j' achter: Toroenj. Maar de klemtoon, tenminste in de eerste naamval, valt op Tor. Moeilijk dus.

Ook lastig te beantwoorden bleek vraag 10: Wat wordt in Toruń vervaardigd? Die vraag leverde negen keer een onjuist antwoord op. Er werden drie mogelijke producten genoemd: glas in lood, porselein en zilveren schalen. Tja, lezer, ik sluit niet helemaal uit dat er ook porselein en zilverwerk in deze stad gemaakt wordt, maar echt beroemd is Toruń om zijn glas in lood ateliers.

Ik was heel benieuwd naar de kennis over de oorsprong van de naam Toruń. Dat was de oorspronkelijke Poolse benaming; de ridders van de Duitse orde hebben daar in de middeleeuwen Thorn van gemaakt. Toruń schijnt in het oud-Pools zoiets als rivierovergang betekend te hebben, in de naam klinkt dus de verklaring door van het ontstaan van de stad op precies die plek aan de Wisła. Daarover ging vraag 4, iedereen op één inzender na heeft die vraag goed beantwoord.

Als beloofd volgt hier nog een overzicht van alle goede antwoorden per vraag: (1) de afstand tussen Toruń en Leiden is 1200 km; de estafetteloopers weten nu dat dit erg ver is; (2) de rivier langs Toruń heet Wisła; (3) Toruń kreeg stadsrechten in de 13e eeuw; (4) Toruń, niet Thorn is de oorspronkelijke naam; (5) Toruń was lid van de Hanze, de middeleeuwse bond van handelssteden, waartoe in Nederland ook Amsterdam behoorde; (6) Toruń behoorde tussen 1795 en 1918 tot Pruisen; (7) Polen grenst tegenwoordig aan zeven landen: Rusland (de enclave rond Kaliningrad), Litauen, Wit-Rusland, Oekraïne, Slowakije, Tsjechië en Duitsland; (8) de stedenband met Toruń bestaat dit jaar 21 jaar; (9) in de stedenband gaat het om samenwerking tussen gemeenten en bewoners; (10) Toruń staat bekend om zijn glas in lood; (11) de universiteit van Toruń heeft veel meer studenten dan die van Leiden; (12) Nicolaus Copernicus heette de grote astronoom die in Toruń geboren werd; (13) Toruń staat bekend om zijn pierniki-koekjes; (14) gotische bouwstijl (baksteen-gotiek); en (15) de klemtoon valt op de eerste lettergreep van Toruń.

Joep Creyghton

Het Podmurnagebouw in Toruń, waar de leden van de werkgroep vaak verblijven (foto: Roland Mulders)

Het begon in Polen

Nu 21 jaar geleden, in een tijd dat de politieke panelen in Polen al aan het schuiven waren, sloten de gemeenten Leiden en Toruń hun officiële samenwerkingsovereenkomst als zustersteden. Als stedenbandstichting beseffen we terdege hoe we de historie meebelevan. Alle reden voor een terugblik op de historische achtergrond van een stedenband. Niet alleen van de stad, ook van het land.

Wie heeft er niet gekeken, op maandag 9 november jl., toen twintig jaar Val Van De Muur werd herdacht. Een brokje beton ervan is nu goud waard. Allerlei hedendaagse politici fotoshopen alsof hun politieke voortbestaan ervan afhangt. Ze willen bewijzen dat ze er twee decennia geleden in Berlijn ook al bij waren. Twee echt historische figuren speelden bij de herdenking een hoofdrol: de voormalige Poolse vakbondsleider en oud-president Lech Wałęsa en de oud-leider van de Sovjetunie Michail Gorbatsjov. Beiden vereerd met de Nobelprijs voor de Vrede, respectievelijk in 1983 en 1990. Gorby, zoals we hem liefkozend zijn gaan noemen, had sinds 1985 met zijn beleid van glasnost (openheid) en perestrojka (hervorming) van bovenaf de Unie van Socialistische Sovjet Republieken een menselijk gezicht willen geven. Gevolg was dat het communistisch kamp van binnen ging wankelen en dat de scheurtjes in het IJzeren Gordijn verder opengingen. De allergrootste scheur viel in feite in Polen te zien. Na erkenning in 1980-1981 van de Vrije Vakbond Solidariteit was er wel een periode van nieuwe onderdrukking geweest, maar de Poolse vrije geest was uit de fles en bleek niet meer terug te duwen. Ronde Tafel Gesprekken brachten in 1989 nog ruim voor de Val Van De Muur de eerste democratische regering (-Mazowiecki) in het Oostblok.

Wałęsa zei nu in Berlijn dat de Val Van De Muur voor de helft te danken was aan de toenmalige paus Johannes Paulus II en voor dertig procent aan Solidariteit. Overdrijven is ook een kunst, maar niet te ontkennen valt dat bij de feestelijkheden Lech terecht een duwtje mocht geven aan de duizend dominostenen die 1,5 km lang de scheidslijn (on)vrijheid symboliseerden. Polen heeft met horten, stoten en schokken twintig jaar democratische en economische opbloei beleefd. Het land lijkt van alle oud-Oostblokstaten het minst door de wereldcrisis getroffen. Natuurlijk zijn er uitwassen geweest van bierpartij tot anti-homo-oprissingen – ooit een normaal land gezien? Maar de normalisering is beloond met twee lidmaatschappen: dit jaar vierde Polen het eerste decennium van toetreding tot de NAVO en het eerste lustrum van lidmaatschap van de Europese Unie. Mijlpalen van veiligheid en welvaart. En de protestantse oud-premier en voorvechter van Solidariteit Jerzy Buzek werd voorzitter van het nieuw verkozen Europees Parlement.

Tja, en als je dan een woordvoerder van een in Nederland populaire partij met het woord vrijheid in het vaandel in de Tweede Kamer herhaaldelijk hoort beweren dat islamieten en Polen onze AOW in gevaar brengen, dan denk je: die heeft de Muur nog in zijn Kop.

Gerard J. Telkamp

foto: Aggie van der Hoek